

Táncold körbe Magyarországot online! - Gyimes

2020/05/18

A sorozat következő, május 15-étől látható részében a gyimesi *verbunk* és *páros táncok*, valamint a *héjszák* és *aprók* tánclépéseit tanulhatják meg.

Nyolc tájegység jellegzetes táncait tanulhatja meg otthonában az Országos Széchényi Könyvtár segítségével. A táncok tanítását a legkiválóbb gyermekegyüttesek tagjai, a Szarvasi Gyermekek Szólótánc fesztivál díjazottjai mutatják be.

A táncokat a MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánckutató Archívuma filmjeivel illusztráljuk,

amelyeket az Országos Széchényi Könyvtár [YouTube-csatornáján](#) [1] tesszük közzé 2020. március 27-től kezdődően.

[#táncold körbe Magyarországot online](#) [2]

A sorozat következő, május 15-étől látható részében a gyimesi [verbunk és páros táncok](#) [3], valamint a [héjszák és aprók](#) [4] tánclépéseit tanulhatják meg.

GYIMES

Verbunk és páros táncok (50 perc), Héjszák, aprók (26 perc)

A gyimesi csángók táncélete rendkívül gazdag, egész életüket, mindennapjaikat és ünnepeiket is egyaránt meghatározza. 35 féle táncalkalmat és 30 táncfajtát ismerünk. Ezúttal két hosszabb epizódban többféle gyimesi, régi táncot mutatunk be.

A Keleti-Kárpátokban, a Csíki-havasokból Moldvába futó Tatros folyó völgyében szétszórta havasi településeken él a gyimesi csángóság több ezres népcsoportja. Őseik a túlnépesedett csíki falvakból a 17. századtól kezdve vándoroltak ki és költöztek erre a lakatlan, erdős hegyvidékre. A gyimesi csángók elzárta a hegyek között élnek, így máig megőrizték régies, székelyes táncaikat. Tánc kultúrájukat a kárpáti mellett a szomszédos moldvai hatások is alakították.

A gyimesi népviselet még ma is a középkor jellegzetességeit őrzi: ilyen a férfiak fehér szőttessből varrt hosszú, kívül hordott inge, és szűk nadrágja. Az egyszerű szabású ing ujjvégei finoman hímeztek, széles derekát mintázott bőrvvel fogják le. Az ingre báránybőrből készült szépen kivarrott mellest vesznek. Régebben a geometrikus hímezsmintákat kedvelték, újabban a virágos motívumok jöttek divatba. Ezeket házilag szövik, varrják, díszítik. A viselet jellegzetes darabja a keskeny karimájú kipúposított kalap, amelyet a gyimesi legények a legutóbbi időkig kedveltek. A női viselet is megőrizte a középkori jegyeket. Az inget széles, gazdag mintázatú szőttess „övvel” szorítják le. Ezt azonban eltakarja a rákerülő lepel szoknya – a katrinca – amit vékony kézi szőttesssel, a bernyíccsel csavarnak körül. A lányok is hordják a báránybőrből készült varrottas mellényt, amely a viselet legmívesebben kimunkált darabja, díszítése évekig is eltarthat.

A gyimesi zenekar archaikus összetétele, játékmódja és dallamkincse a régi csíki székely zene leghívebb őrzője. Egy hegedűs, ahogy Gyimesben mondják „mozsikás” és egy „ütőgardonyos” játszik együtt, rendszerint a prímás és a felesége.

A gyermekek részére télen serketáncot és kosaras bált, nyáron gyermeklakodalmat rendeztek. Gyimesben a legutóbbi időkig a közösen végzett munka, a kaláka is alkalmat adott a táncra. A munka végén a gazda mindig táncmulatságot rendezett. Jellegzetes gyimesi szokás volt a lopókaláka. Ha a gazdának elfogyott valamilyen terménye, bált szervezett, amelyen a résztvevők a szükséges termékkel fizettek. Tartottak pityókalopó, kenderlopó, vagy sajtolpó kalákákat. Manapság a régi zenekarokat egyre ritkábban hívják muzsikálni, de a gyerekek között sokan vannak, akik meg szeretnék ismerni ezt a lassan elfelejtett, különleges kultúrát. Ők szívesen tanulják meg nagyszüleik táncait, énekeit.

A gyimesi táncoknak három nagy csoportja van: a Kárpát-medencei, a balkáni, és a közép-európai.

VERBUNK ÉS PÁROS TÁNCOK

A Kárpát-medencei, vagy magyaros jellegű táncok a féloláhos, a verbunk, a lassú és sebes magyaros, lassú és sebes csárdás, a kettős jártatója és sirülője. Ide tartozik a csak lakodalmakban táncolt lakodalmi mars és a medvés is. A magyaros réteg táncaira a változatos figurák és a gazdag, egyéni rögtönzési lehetőség jellemző. A jártató kivételével a párok a térben szabadon elhelyezkedve, kötetlenül táncolhatnak. Egy-egy táncnak több kísérődallama is van, az énekes változatok sem ritkák.

HÉJSZÁK, APRÓK

A környező románság hatását mutató balkáni körtáncokat, a héjszákot és a kerekest, a Gyimesekben is váll, vagy övfogással járják. Régebben ezeket a táncokat csak férfiak táncolhatták, ma már némelyikbe a nők is beállnak. Ezeknek a szerkezete egyszerűbb, mint az eddig tanult páros táncoké. Egy tánchoz egy hosszabb, összetettebb motívumsor tartozik, amit kis változtatással, folyamatosan ismételve táncolnak. A lánc-táncok mindig jobbirányba haladnak a körív jobb szélén álló táncos

irányításával. A táncvezető kiválasztásán a legények sokszor összeverekedtek, ezért ezeket a táncokat a hatóságok gyakran betiltották, nem engedték a bálokban táncolni.

A gyimesi legújabb táncréteget a kötött szerkezetű közép-európai, polgári eredetű páros táncok képviselik, ilyen például az általában egy dallamra járt háromsirülős, az egytoppantós, a hétlépés, a talján porka vagy a sánta németes és a sormagyar. A zárt szerkezet és a rövid időtartam miatt nevezik apróknak.

Közreműködött a gyimesközéploki Tücsök (Zerkula) Zenekar: Bakcsy Boglárka, Vitos Eszter, Vitos Etelka, Hajnal László, Lukács István, Simon Zsolt, Csillag Gergely György (énekes)

A gyimesközéploki Majláth Gusztáv Általános Iskola tanulói: Tankó Enikő, Tankó Katalin, André Csaba, Balási Lóránd

Felkészítő tanár: Varga Zsuzsa, Sára Ferenc

2020/05/18 - 12:04

Source URL: <https://oszk.hu/en/node/4829>

Links:

[1] https://www.youtube.com/playlist?list=PLF4eL1Wc_L93Tea6wJbkYZm91goRMvEy5

[2] <http://www.oszk.hu/hirek/tancold-korbe-magyarorszagot-online>

[3] https://www.youtube.com/watch?v=53almIchBN4&list=PLF4eL1Wc_L93Tea6wJbkYZm91goRMvEy5&index=17&t=1116s

[4] https://www.youtube.com/watch?v=86L4zXN10ks&list=PLF4eL1Wc_L93Tea6wJbkYZm91goRMvEy5&index=16&t=5s